

PHU - TRUONG TIENG - DAN

TRẦN GIÁC DẦU HỎA

Cái màn kín những tấn kịch «tranh đoạt dầu hỏa» trên thế giới

(Tiếp theo Phụ-trương số 561)

Tổng lý công-ty Hà-lan nói:
« Một tay Henry Deter, tức là
mười triệu phang vàng »

Rồi mới Deterding và làm
ở công ty Hoàng gia với mình.

Người Mỹ sanh ghen

Trong lúc bấy giờ, công ty
Hoàng-gia gặp lúc tài chánh
khó khăn, họ R. và họ D. 2 người
dùng phương pháp làm cho
tư bản tăng lên, nhưng kết
quả chỉ được 50 vạn đồng bạc
Hà-lan (Florins).

Giữa khoảng nền tài chánh
công ty Hoàng gia đương rung
rinh, bỗng được nhiều mỏ dầu
ở Baku, đương dinh nghiệp
trở thành vương một cách mau
chóng. Vì thế công ty Mỹ-phu
mới đưa nước Mỹ của Lạc-khai
phát-là (Rockefeller) sanh
lòng ghen ghét. Bèn khởi lên
công kích công ty Anh-Hà tập
đoàn kia.

Theo ý kiến phần đông, công
ty Hoàng gia ưng thuận
đem công ty bán cho người
Mỹ, chỉ một mình Henry D.
là phản đối, mà phản đối đến
cứng. Lúc ấy tổng lý Ressler
đương mang bệnh nặng, cực
lực cử Henry D. lên thay địa
vị mình. Nhưng người cổ đông
tin theo lời họ R. cử Henry
lên làm tổng lý.

2 Công ty kinh nhau

Henry D. chỉ lấy tư bản
5000.000 tiền Hà-lan mà cũng
nhiên đương đầu tuyên chiến
với công ty Mỹ-phu đương
hàng, tư bản đến mấy mươi
triệu, nếu không nhíp may thì
dịch sao lại. Nhíp dầu đưa đến,
họ D mới biết mình với Sa-
mai-nhi (Arcus Samuel), trong
cuộc chiến tranh bên thu được
phần thắng lợi. Một đến là,
là Sa-mai-nhi, không phải là tay
buôn dầu làm mỏ gì, mà chính
là một người làm một chức vụ
ấp con con trong công ty luân
thuyền họ. Lúc đầu họ Sa chỉ
đánh chưa được một ít vốn,
mua một chiếc tàu củi chở
hàng, sau đương dinh nghiệp
phát đạt, tạo được 12 chiếc tàu
kiểu mới, chở hàng hóa ở
Viên đông sang Âu châu.

Khi chở sang thì có hỏa vật,
mà khi tàu trở về bên Viên-
đông, thì tàu trống không. Có
người kiến nghị với ông ta
rằng: đương tàu khi ở Âu-châu
về Viên-đông nên nhả dầu đương
thuyền tiện chỗ dầu hỏa Ba tư
sang Âu-đô, sẽ được thêm
mỗi lợi lớn. Họ S nghe lời,
biết chỗ dầu hỏa là một
công việc trọng yếu, mới trả
thêm vốn đóng thêm tàu chở
dầu; không chỉ chở dầu,
lại đương thời thêm công cuộc
mở mỏ dầu nữa. Thế là trong
lúc 2 tay cự họ D và họ S bắt
tay nhau, đã đương vào địa
vị tranh nhau mà hỗ trợ nhau.
Công ty Á-tê-a mới đưa ra đời
Henry D. giàu mỏ dầu, Sa-

mai-nhi có nhiều tàu chở,
2 nhà mới quyết ý liên hiệp
chiến - thuyền lại, một đương
thì chăm việc sanh sản,
một đương thì chăm sự vận
tải. Năm 1902 mới tổ chức Á-
tê-a mới - du công ty (Asiatic
petroleum company), chuyên
nghề buôn bán dầu hỏa.

(Còn nữa)

Ngu - Sơn dịch thuật

Chuyện thú trong làng văn

(Anh Lưu-Phân trong cuộc
thi thơ phú ở hội chợ
Thanh-hoa)

Hội chợ Thanh-hoa dĩ mặc đã
lâu rồi, cuộc thi « thơ phú » ở Hội
chợ, mấy bài được quan trường lấy
đó, để lãnh giải thưởng rồi, có vài
bài mà một vài tờ báo đã đăng, chính
người đó đã rưng dãi ngâm nga.
tỏ dạng đặc ý chán rồi. Vậy mà có
một chuyện rất thú, hôm nay kỷ giá
mới được nghe, không thể bỏ qua,
mà không đem làm món quà có hương
vị cho độc giả, dầu là việc đã qua
hơn vài tháng nay: Ấy là chuyện
« Trong khoa thi cụ có anh Lưu-Phân
thi ».

Chuyện Lưu-Phân, ở đời học mới
ấy, có một lần, anh ta đi thi khoa cử,
không may ai không biết tên anh ta
tên là Lưu, thi khoa « Hiên-lương », vì
bài thi Lưu nói quá cương trực, nên
quan trường vẫn khen anh ta mà
không dám lấy đó, Lưu bị đánh hỏng
mất, mà mấy cậu bạn Lưu lại đi,
bọn thì đó đó lấy làm tiếc, nói đó:
« Lưu-Phân bị hỏng mà chúng ta
đó, lại là thế này quá ! »

Vì thế nên anh ta đi thi « bác thi
hàng », họ Lưu được đưa vào trường
trên lịch sử khoa cử, lại về vang hơn
những bọn thi đó kia.

Độc giả hãy lại lịch hai chữ « Lưu
Phân » rồi, xin nói vào chuyện thi
trên :

Cuộc thi thơ phú ở Hội chợ Thanh
hoa, dĩ là « Thanh-hoa hội chợ » thì,
văn thành, làm bằng chữ Hán. Đề
phần « Thanh-hoa hội chợ phú » lấy
đề « mở nền kinh tế đất nước nhà
vua », làm bằng quốc ngữ.

Cuộc thi có quan chấm trường, có
xướng danh, có giải thưởng, ai
trắng giải nhất, thi thường 500,
phần thưởng 1000, còn dưới nữa
thường bậc thấp, bậc về, giấy bài,
có thể lớp, thì sinh có 500, cả người
Bắc, người Nghệ, Tĩnh.

Tôi không phải là thi sinh, nhưng
thấy người ta vui mừng cũng vui
theo, tôi mở xem có bài nào hay
không, được nghe một cụ nhỏ cũng
thi sinh, đọc cho nghe bài phú :

« Khách hua : độc tin tức trên
báo chương, xem gút thì các công xã.
Đất ở Thanh-hoa, sắp có mở
hội chợ. »

Này, rõ ràng rõ ràng, báo thầy báo tôi.
Dĩ nhiên báo bộ cánh, kè kè quai
va lít lét mang; chạp lị đương mây,
sịch sịch mây 6 tờ chỉ mớ.

Vấn một đến nơi, đương còn bỏ
ngủ.
Vấn hỏi em lỵ xe, may mắn
gặp bạn lỵ xe.

Khách bài tay mà hỏi rằng:
« Dân ta mấy năm, đất kềm lên
mặt; »

Thầy cao không đã đọc, lần họ
có đầu tiên;

Đi buôn không vấn, họ nghề
không nên.

Hoa-kieu ở Việt-nam với Hoa-kieu ở Xiêm

Theo tờ thương ước Trung-
Hoa ký với Chánh phủ Đông-
dương mới đây, Hoa-kieu ở
Việt-nam đã được phần ưu đãi,
đã được đặt lãnh sự, sẽ được
giảm thuế người, thuế hàng
nhập cảng thu nhẹ v. v. đương
lúc kinh tế khủng hoảng này,
mà được hưởng cách đối đãi
khoan hồng như thế, Hoa-kieu
hoan hân cả vớ là phải lắm.

Trải lại, Hoa-kieu ở Xiêm lại
bị Chánh-phủ Xiêm đối đãi một
cách thẳng tay.

Gần đây như lệnh hạn chế
việc học buôn trẻ con Hoa-kieu
phải vào trường học Xiêm, tăng
cáo hạn thuế, các xưởng máy
nhà buôn, phải dùng người Xiêm
làm việc v. v. (Một số báo trước
đã đăng). Hoa-kieu đương kêu
van, nay lại có cái điều lệ mới
hạn chế nghề làm cá, thật là một
điều cay nghiệt:

Mới đây họ mới ban một cái
lệ mới: Phàm nghề làm cá của
người ngoài, mỗi ghê lớn phải
dùng 3 phần 4 người Xiêm.
như một chiếc ghê đánh cá là
40 người thì phải có 30 người
Xiêm v. v. Mà phải người Xiêm
thông thạo nghề ấy, làm việc
siêng năng, thiệt hại còn có thể
chịu nổi, vì việc làm lại với
tiền công kia. Cái này, bọn
ấy không làm gì hết mà trở
lại giam độc nữa, thành ra 10
người Hoa-kieu ra công làm,
mà nuôi 30 người Xiêm ngồi ăn
không, nghề ghê ấy tự nhiên
phải thất nghiệp.

Hội bạn nhiều người họ Hoa-
kieu ở Xiêm phải xếp nghề
chịu đói, muốn về nước mà
không tiền!

Số với Hoa-kieu Xiêm, thì Hoa-
kieu ở Việt-nam ta đã là thiên
đường rồi! Các chú Chệt nên biết
ơn đất Cờ Việt này, mà đừng có
lên mặt nhé! X X.

Chuyện văn ý dài

Anh say chưa rượu
Anh T. nghiên rượu, thường say
mê đến mất tính người, sau khi
phạm tội giết người, vào nhà ngục,
phê với người rằng:

Tôi nay chưa rượu!

Quan lớn về vườn
Quan X. mới làm quan, dĩ
nhiều phen bị nhạo bị cười, cũng đã
lên chỉ trích đủ đến, mà quan
vào phương này chưa nọ, cứ giữ
cho được ngôi lỵ trên ghế quan.

Đến ngày bị đuổi mới ăn năn:

Phải chi là từ trước trước thì hay!

Quan nghị cao thượng

Ở giữa Hội-đồng dân biểu sắp bỏ
phiếu bầu ban lỵ sự. Quang nghị
L. đương tư tuyên bố:

« Tôi không dự cử, các ngài đương
bầu tôi ».

Câu nói nghe cao thượng biết
bao! nhưng hỏi ra thì quan đã
tranh cử có đến 5 khoa rồi, mà lần
nào cũng chỉ một phiếu, phiếu của
quan!

Số với Á-Mỹ, kềm xa muốn phần;
Nhưng những cái gánh chỉ hàng,
đầu chợ cuối chợ, lảng lảng hai bờ
chỉ gánh, gian giữa gian bên,

Thầy khấn khấn bọn dân quê, dờ dờ
roi bỏ-lì.

Tôi thì tha hồ phương dờ lỵ,
đánh chén phóng lỵ (1)...

Cụ đọc đến đó, rồi bảo chấm thẻ,
tôi bảo vấn cụ như vậy, có lẽ quan
trường họ phé cho đến chợ, con đê-
rô (zéro). Cụ nói: nên vậy tôi không
đọc nữa....

Đấy, Lưu-Phân trong cuộc thi là
vậy đó, thuật cho độc giả xem, mà
hệ quả thế không được nghe trọn
bài.

CĐ-ÁI

1) Rượu tự chế bởi Fontaine

Khảo cứu về nghề làm đường ở Quảng-Ngãi

(Tiếp theo Phụ-trương số 561)

Cách nấu đường bóng

Đường bóng là dùng thứ bột
đường phen, (một cốc ở vị đường
phen ra) mà nấu, tức là đường bóng.
Lấy một đường phen chừng 300 lĩ
đổ vào 4 chảo cho đều nhau, rồi
đang với bột chừng 300 grs hòa với
20 lĩ nước lạnh khuấy tan để lắng.
Lấy nước với lắng ấy đổ vào mỗi
chảo chừng 1 lĩ, còn thì để dùng
để thắng hiệp khác. Đem lửa cho
chảo sôi, cũng phải giữ cho 4 chảo
sôi sau trước (thứ tự khác nhau, như
cách thắng đường phen nói trên cho
về cũng để lên chảo A, B, C, D như
trên cho đỡ nhớ mà mức đường để
vào chảo). Thắng đường bóng mới
hợp có từ 6 chảo trở lên 10, 12, 14
chảo, chứ ít khi thắng một vài
chảo, vì thắng ít cũng phải mất
đều nhiều công phu, nhưng phải nhớ
rằng nấu thắng mấy chảo một
dầu, hề khi đang thắng đường để
vào chảo, thì phải để cho đều,
màu nào cũng cho có một ít như
nhau cả, rồi qua thắng thứ 2, thứ 3,
thứ 4... cũng phải chia đều cho đều
như vậy cho đến khi đầy chảo
mới thôi

Thắng đường bóng, muốn biết
đường tới cũng phải dùng cách thử,
như cách thử đường phen và đường
phen nói trên; nhưng nấu đường
bóng, mỗi lúc một đổ vào chảo,
phải cầm đường tới cho già hơn.
nghĩa là lần thứ 2 già hơn lần thứ 1,
lần thứ 3 già hơn lần thứ 2, v. v.
Khi nào mức đổ vào chảo xong
xấu, thì khỏi sợ đánh vạ.

Cách đánh và đường - đánh và
đường bóng cũng như cách đánh và
đường phen, nhưng phải dùng hai
nguyên. Một người cầm và đánh,
như thắng 12 chảo, thì một người
đánh và 6 chảo, còn thắng 14
chảo, thì một người đánh và 7
chảo. Còn tay cầm lấy cái và thọc
vào bốn phía da chảo đường,
không được khuấy, cứ thọc, dơ...
thọc dơ... cho giáp da chảo một
vòng, rồi nghỉ chừng 10, 12 phút
đồng hồ, lại cầm và thọc, dơ... làm
như vậy cho đường ra cái, lúc nào
thấy đường ra cái to, lúc ấy mới bắt
đầu đánh và thọc dơ như trên, luôn
luôn như vậy, đến khi thấy đường
bóng cái nhỏ, thì mới cắt và, cái và
nghĩa là thôi không đánh và nữa.
Thế là thắng đường bóng lần thứ
nhất đã xong, ngày bữa sau thì
thắng đườngiram mới.

Cách trâm một đường bóng. -
Thắng đường bóng trâm mới cũng
thắng như cách thắng đường bóng
trước, chứ không gì lạ, chỉ cầm
nước đường có già hơn trước một
lũ là được.

Lấy cặp (cái ngo) ngo ở một những
mẫu đường thắng bữa qua, nọ
theo hình lòng chảo, cho hai kìm
(đường non). Khi đường thắng đã
tới cũng mức độ thắng tay bưng để
vào chảo đường đã vào rồi, mỗi
mẫu một ít cho đều, lại mức để
lần thứ 2, thứ 3 cho đến khi chảo
đường đầy lên mặt, thì khi sự lấy
cặp đánh.

Cách đánh cặp. - Lấy cặp ngo
chúng quanh theo một mẫu đường
thắng bữa trước, cho hai kìm
hôm sau, lại dùng thứ bàn tay ở
đó lên một mẫu đường độ 2 phần
đầy, cách 3 hôm sau nữa, lại để thêm
lần một mẫu đường độ một lớp
bên lớp nữa. Lại cách độ 3 hôm, lấy
nước lạnh vuốt lên mặt bàn làm cho
bàn ướt và ém mép bàn cho sát da
chảo, vuốt nước lần 3 hôm như
vậy là xong. Từ ngày đó bàn đến
ngày áp đường đem ra phơi, thời
hàng là 12, 13 ngày.

(Còn nữa)
Mộng Bái

BÀI ĐỌC GIẢ

HỘI ĐỒNG TÁO QUÂN Ở THIÊN ĐÌNH

Thường năm ngày 23 tháng chạp
ta, ở thiên đình có một hội nghị các
táo quân, kéo dài đến ngày 30 mới
bỏ mặc.

Năm nay vì thấy trần gian có
nhiều chuyện mới, Ngọc - Hoàng
định mở sớm ngày mồng một, cho
rộng thì giờ, để bàn giải mỗi vấn đề
quan trọng, thế mà cũng lười thôi, vì
các táo đi dự hội không đúng ngày:

Được giấy triệu tập sớm, nhưng
các táo, ông thì còn lo việc nhà, ông
thì lo tiền lộ phí, cho ông thì lại
muốn ăn ná cho đến ngày 23
hường xối chè rồi đi, lại có nhiều
ông vì uống say mê, chẳng thiết gì
cả. Cái năm không hoàng lại ngày
hội sớm quá, nhiều chủ nhà không
sớm lễ đưa tiễn kìa. nên các bác
hành lý lại xài, khác mấy năm trên,
trở ra mấy bác táo nhà quan.

Mãi cho đến ngày mồng 8 mới
nhóm được, mà còn có bác khi gần
khai hội mới đến, nhiều bác vào
giữa nhà hội mà còn say mê!

Có mấy bác táo đi chuyến tàu bay
bữa mồng 4, phần này với nhau,
có bác già dặn nói: Cay quá! an-
em mình bữa nay đi sớm quá, mất
lễ cái ngày 23, nhà chủ tôi năm nay
được thăng hàm và thăng môn thần,
nghe sao bữa nhiều đồ, tiếc quá!

— Anh đừng buồn — Ông táo
ngồi bên trái — Anh em mình năm
nay bản không được ăn 23, song
lại có tiền phụ cấp mỗi ngày mấy
đồng, tha hồ ta chén, lo gì.

Các táo đi tới đông đủ, Ngọc-
Hoàng, sau khi đọc bài diễn văn khai
hội, ngài phán hỏi: (tự hỏi theo lệ
thường niên mà có tánh chất đặc
biệt, chỉ như cuộc đàm thoại).

Dưới ánh sáng năm nay tình hình
thế nào, các ngài tâu bẩm nghe?

Báo tâu A người có tuổi hơn, đương
giấy tâu:

— Muốn tâu Ngọc - Hoàng, tình
hình dân gian năm nay khá hơn
năm ngoái, lúa bán có hơi eBay,
mùa tháng 10 vừa rồi có mấy tỉnh
cũng được, chỉ có ít tháng nay
nhiều nơi bị bệnh rét bệnh lỵ, nhân
dân chết hết một ít.

Ngọc-Hoàng hỏi tiếp:

Về chuyện rượu thế nào, mà tôi
thấy được nhiều thơ kèn nhai của
các táo, nhiều người phần này vì
sự vụ bầm của bọn diêm chỉ và bị
tù, bị phạt, có người phải đến
tàu nhà hại cửa, lại có nơi bị ép
mua rượu nữa, các bác cũng thường
nói đến, thực tình thế nào?

Nghe đến chuyện rượu, các táo

Cán mua và bán

Muốn mua 1 số phố tại đường
Paul-Bert. Muốn bán 5 số phố và
đất: 1 số tại đường Verdun, 1 số tại
đường Gia-hội, 1 số tại đường Đồng-
Khánh.

AI muốn bán hoặc mua xin hỏi:
M. Hoàng chez M. Lê-Nhiếp
N° 45 Rue Abbatot, Hae

Cái để lên vì cho đường rất một
xướng ai, chừng một đêm, qua ngày
hôm sau, lại dùng thứ bàn tay ở
đó lên một mẫu đường độ 2 phần
đầy, cách 3 hôm sau nữa, lại để thêm
lần một mẫu đường độ một lớp
bên lớp nữa. Lại cách độ 3 hôm, lấy
nước lạnh vuốt lên mặt bàn làm cho
bàn ướt và ém mép bàn cho sát da
chảo, vuốt nước lần 3 hôm như
vậy là xong. Từ ngày đó bàn đến
ngày áp đường đem ra phơi, thời
hàng là 12, 13 ngày.

(Còn nữa)
Mộng Bái

dự mình, như tưởng trong giấc mơ
vừa tỉnh, có làm ông mắt còn lờ mờ
mờ, vì hơi men. Ông nghĩ nhìn
ông khác, coi bộ ngơ ngác, lòng
táo B, trông họ lạnh lẽo, đứng gầy
thưa:

Muôn tâu Ngọc-Hoàng, cái đó vẫn
có, ở một đời nơi, vì giữ đạo quyền,
nên nhà nước phải bắt rượu lỵ,
nhưng không phải người bị bắt toàn
là oai, gần đây nghe nói dân nấp
được tự do ăn rượu, ở nghị trường,
dân biểu phần nhiều đã chủ ý để
vấn đề ấy làm, cái nạn bắt bỏ đó
không bao lâu cũng sẽ tiêu diệt, anh
em táo chúng tôi cũng biết đến một
khó của dân, song... Núi đến đó
như tưởng mắt nghe, bác ta tăng
hàng mới cái... Chính là kèn nhai
tôi cũng có lần bị lỵ (táo).

Ngọc-Hoàng lại hỏi: Còn việc ép
mua rượu thế nào?

Táo C đứng ra tâu: Chúng tôi ở
trong bếp, việc ngoài không rõ, chỉ
biết một điều: Thường năm nhà chủ
ngày năm mồng một có cáo thỉ
cũng xối chè; mà năm nay các nhà
chủ hay cáo chúng tôi bằng rượu,
chính là chủ cũng say mà chúng
tôi nhiều bác cũng đã biết thêm...

Cái điều lợi hại thế nào, ai cũng
biết rõ, không phải bàn, duy có câu:
« rượu vào nói ra » 酒入言出, thì
thật đúng, nên các cụ tâu tâu với
Ngọc-Hoàng, có nói thiệt mà không
đều diêm gì.

Thấy các táo có hơi men, Ngọc-
Hoàng giận quá: Các anh lỵ nhai
« rượu vào nói ra », được thiên
đình phong tước, được nhân dân
cúng đơm, một năm chỉ tới, chỉ có
một phen sự đem chuyện thiên hạ
dưới dân gian về tâu với thần, mà
xem ra năm nay các anh bị « hơi
men cam đồ, trông ra anh nào cũng
nguyền. Thế là rượu tự say, quan
say, dân say, rồi các anh cũng say,
ngoài việc rượu ra, không biết việc
gì nữa. Thời năm nay lỵ phụ, cấp
và hành lý của các anh, trâm cấp
hết!

Sau ngày đó, Ngọc-Hoàng không
ra hội, chỉ cho Nam - táo thay mặt
đồng các bác táo bàn cãi chuyện.

Cái gì các bác táo vì say mà quên,
hoặc phần trần không đủ lễ, cho
cái môn tiền phụ cấp và hành lý,
thì bác nào cũng nhớ chăm bẵm.
Trước 2 ngày bỏ mặc, các bác nhớ
lời Ngọc - Hoàng quá bữa trước
cấp tiền, trong đêm ấy rõ nhưn
đỏ mặt đỏ rần, bác thì tới bữa
cụ Lý Bạch, bác thì đi yết cụ Trần-
Đoàn, bác chạy sang kêu nài với
Trúc-lâm Thất hiền, nhờ các vị « tiên
tiên » tâu họ, may Ngọc-Hoàng có
bởi giận tha sự cấp tiền và kìa, cho.

Theo lệ thường, ngày bỏ mặc có
mời các tiên tới ngồi ghế hàng
thính. Trước khi Ngọc-Hoàng chưa
tới hội trường, mấy vị tiên tiên nài
các của bác táo cũng là đồng bệnh
với mình, nên vào nhà Ngọc-Hoàng
tâu xin tha khoản cấp tiền cho các
bác.

Có lẽ hơi men dưới trần gian
nhiều, bình nhai Ngọc - Hoàng, dĩ
thường nghe bởi ấy xen lẫn trong
mùi hương khói trầm, nay lại thêm
các táo mang mùi « hơi » ấy lẫn vào
bộc cả nghị trường, nên bữa nay
ngài cũng ngà ngà, nghe lời tâu của
mấy vị tiên, tha phạt cho các bác
táo, cho lãnh tiền phụ cấp và tiền
hành lý trước ngày bỏ mặc.

Tất là ngày bỏ mặc, « lỵ » nghe
tướng « vô tay » và tiếng « vạn tay »
X. H.
lại cho

